

ŠTĚPÁN

TROCHTA

* 1905

† 1974

♡ 2024

Život a odkaz

SALESIÁNI
DONA BOSKA

Práce, oběť, láska

P. MARTIN HOBZA
provinciál Salesiánů
Dona Boska

„ Letos, v roce 2024, si připomínáme 50 let od smrti Štěpána Trochty. Proto česká salesiánská provincie vydává tuto brožuru připomínající život a odkaz našeho spolubratra.

Co se lidem vybaví ve spojitosti s jeho jménem? Mnoha lidem možná nic... Křesťané a lidé znalí dějin 20. století budou asi vědět, že to byl litoměřický biskup, kardinál, který strávil významnou část svého života v nacistickém nebo komunistickém vězení. Že to byl biskup, který většinu svého funkčního období nemohl svoji službu vykonávat. Téměř polovinu života prožil v pronásledování a nesvobodě. Ano, i já ho za to obdivuji.

Nejvíce si ho ale vážím z jiného důvodu. Jako osmnáctiletý chlapec z venkova odjíždí do Itálie, protože se dozvídá o existenci salesiánů. Je sám, nezkušený a hned ve Vídni je okraden o své úspory. Může toto dopadnout dobře? Bez znalosti jazyka, bez peněz, bez internetu, bez mobilního telefonu... Je to blázen a dobrodruh, anebo nástroj Boží prozřetelnosti? Jestliže propagátoři salesiánského díla v českých zemích byli Msgr. Augustin Štancl a benediktin Karel Metod Klement, jestliže praotcem českých salesiánů byl P. Ignác Stuchlý, náš Staříček, pak hybatelem začátků českého salesiánského díla byl právě Štěpán Trochta. Představení salesiánské kongregace shromažďovali v Turíně zájemce o salesiánské povolání ze zemí, kde ještě salesiáni nebyli, aby se pak v příhodný čas mohli do svých vlastí vrátit jako připravení salesiáni. Je neuvěřitelné, že mladíček Štěpán už jako novic plánuje a organizuje, jak by mohli čeští mladíci poznat Don Boskovo dílo. Dostává dovolení, aby v seznamu všech salesiánů hledal ty, kteří by mohli být podle příjmení českého původu. Usilovně studuje, zároveň učí, organizuje, komunikuje.

Jako dvaadvacetiletý přichází do Fryštáku, aby tam spolu se Staříčkem pomáhal vychovávat první generace budoucích českých salesiánů. Opět se vrací do Itálie. Důležité je také rozhodnutí Štěpánových představených, aby nešel studovat doktorát do Říma, ale do Turína. Tam se osobně setkává se salesiány, kteří ještě znali živého Dona Boska. To je velmi důležitý vklad pro budoucnost českého salesiánského díla. Když je pak ve dvaceti sedmi letech jako čerstvý doktor teologie vysvěcen na kněze, vrací se do Fryštáku. Kromě vyučování salesiánských kleriků jezdí po celé Moravě, káže lidové misie, exercicie, tridua, dělá přednášky o salesiánech, zastupuje místní kněze a využívá každou příležitost k propagaci Dona Boska. Následně je pověřen stavbou ostravského domu a kostela. Když to brzy zvládá, je poslán do Prahy, aby se pokusil o totéž.

Jak sám říká, pracuje někdy za dva nebo za pět lidí. Kde se v něm bere taková energie? Jeho pozdější biskupské heslo na to možná odpovídá. Práce, oběť, láska. Z lásky k Bohu a k lidem vyvěrá jeho činnost a vytrvalost. Vyprošuji všem čtenářům hodně lásky!

P. Martin Hobza

VYDAVATEL: Salesiánská provincie
Praha • Kobyliské nám. 1000/1,
182 00 Praha 8 • www.sdb.cz
bankovní spojení: 168 44 021/0100,
specifický symbol: 622024

REDAKCE: šéfredaktor:
Jan Kvapil • redaktor: P. Zdeněk
Jančařík, SDB • sazba, obálka,
grafická úprava: Martina Mončeková
Použité fotografie: archiv SDB,
archiv Biskupství litoměřického,
archiv Valašské nadace
• adresa: Foerstrova 2, 616 00 Brno
• e-mail: magazin@sdb.cz
• tisk: Triangl, a. s. MIČ 47 465,
ISSN 1214-5262, MK ČR 5673

O čem mluvil, to také žil

Mons. JAN BAXANT
emeritní biskup
litoměřický

„Druhá intronizace (uvedení biskupa do úřadu) pana kardinála Štěpána Trochty se uskutečnila na podzim roku 1968. Připomínám to i proto, že se jeho opětovná přítomnost v Litoměřické diecézi a v biskupské rezidenci ležící v přímém sousedství katedrály sv. Štěpána týkala i tehdejšího 1. ročníku seminari-
stů, mezi nimiž jsem byl i já, studující za Pražskou arcidiecézi.

Tehdy to byla pro nás, bohoslovce-nedochůdčata, věc důležitá. Pan kardinál totiž chodíval poměrně často k nám na „trojku“, do narychlo upraveného kanovnického domu na Dómském náměstí 3. Velký seminář v Komenského ulici již nestačil svou kapacitou, a proto první ročník pobýval právě tam. Byli jsme hrdí na to, že naším přímým sousedem je litoměřický biskup. Nebyl však sám. Měl kolem sebe osm nejbližších kněžských spolupracovníků coby asistentů a Mons. Jaromíra Korejse, noblesního a vůči nám bohoslovcům velice přátelského sekretáře. Jakási politická obleva roku 1968 netrvala, jak známo, dlouho. Po osmi měsících se pomalu vracela totalita, a to se vším všudy. Nicméně pan kardinál Trochta vryl se svým týmem do našich bohosloveckých duší odvahu ke statečnosti nezadat si s jakýmkoliv režimem. Promlouval k nám o večerech po poslední modlitbě dne. Byla to jakási „punkta“. Nevložil do nás však jen svá moudrá slova, dal nám příklad pro naši budoucí službu v církvi. Každý služebník Kristovy církve totiž musí něco pro Pána Ježíše vydržet, uchovat si vůli spolupracovat s druhými, nepovyšovat se nad nikoho, prostě vyhýbat se panovačnosti a kariérismu, jevu v různých dobách, i nyní, žel, dosti rozšířenému.

Na pana kardinála Trochtu, jednoho z mých předchůdců, vzpomínám s velkou vděčností: o čem mluvil a o čem kázal, to také žil, a v tom duchu nakonec i před 50 lety umíral.

Zdravím Vás a ze srdce žehnám.

P. Jan Baxant

I.

Dětství a nadějně začátky [1905–1932]

**” Bůh ti žehnej, prospěš si,
abys byl sám co nejdřív hotový a co nejlépe
připravený pro budoucí práci.**

1905

26. března
narozen ve Francově Lhotě

1923

příchod k salesiánům
do Itálie

Z rozhovoru s Donem
Rinaldim o založení
českého salesiánského díla.

1923–1932
salesiánská formace

Štěpán se narodil v chudé venkovské chalupě na Valašsku. Od dětství byl talentovaný. Byl přirozeným vůdcem dětí. V osmnácti letech se vydal za salesiány na sever Itálie, aby po vzoru Dona Boska zasvětil život mladým. Začátky byly těžké, ale plné nadějí do budoucna.

ITÁLIE / TURÍN

- tehdy nuzný zemědělský kraj
- na hranici Moravy a Uherska
- v 8 letech Štěpánovi zemřel tatínek
- maminka pracovala nad svoje síly
- práce na poli se mu vždycky líbila,
- možná víc než všechno studování

FRANCOVA LHOTA

PEROSA ARGENTINA V ITÁLII

- příprava na salesiánské povolání ve Foglizzu, později v Turíně
- podílel se na vytvoření skupiny českých chlapců – budoucích salesiánů
- v roce 1924 je provázel při první formaci v Perose Argentíně

„Půjdeš do Turína a uděláš doktorát z teologie,“ vyslali Štěpána představení. To byla pro kluka z vesnice výzva!

22 km | CHODIL NA VLAK DO GYMNAZIA V KROMĚŘÍŽI

30 | ČESKÝCH CHLAPCŮ BYLO V PRVNÍM ROČNÍKU SALESIÁNSKÉ FORMACE

400 Kč

MU UKRADLI CESTOU DO ITÁLIE

DOKTOR TEOLOGIE

1932

1928–1932 studium teologie na Crocettě v Turíně

v Turíně vysvěcen na kněze

Dej se do práce!

Dětství strávil Štěpán Trochta na jedné z roztroušených chalup na Valašsku, ve Francově Lhotě. Podobně, jako tomu bylo v dětství Dona Boska, zemřel Štěpánovi tatínek, když bylo chlapci osm let. Nadaný a zbožný kluk byl vůdcem katolické mládeže na vesnici i ve škole.

Po první světové válce zažil doma chudobu, maminka onemocněla na tuberkulózu a nadaný Štěpán musel přerušit studia na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži a pracovat doma na poli. Nakonec mu roku 1923 štěstěna přihrála článek v brněnském deníku Den, kde se psalo o prvních slovenských salesiánech. Trochtu činnost mládežnických kněží oslovila a vypravil se za slovenskými salesiány do Trnavy, kde mu salesián P. Vagáč vnukl budoucí směr životní cesty: studium v Itálii, kněžství a budoucí práci mezi českou a moravskou mládeží.

Fiktivní Štěpánův dopis mamince z roku 1924 líčí první dobrodružné zážitky z italské cesty i pocity mladého studenta, který se rozkoukává po salesiánském světě.

Turínské salesiánské školy

MILÁ MAMINKO!

PŘEDEM SVÉHO LISTU VZPOMÍNÁM NA NAŠEHO ZESNULÉHO TATÍNKA, NA OBA MLADŠÍ SOUROZENCE, SESTRU I BRATRA, NA SOUSEDKU MANČU I KAMARÁDY ZE ŠKOLY I KATOLICKOU OMLADINU U NÁS VE FRANCOVĚ LHOTĚ. VLASTNĚ MI TADY TA OBEC PŘIPOMÍNÁ NAŠI RODNOU DĚDINU, JSOU TADY TAKY MALÁ HOSPODÁŘSTVÍ A PANUJE TADY PO VÁLCE VELIKÁ CHUDOBA A NEDOSTATEK. MĚSTEČKO SE JMENUJE PEROSA ARGENTINA, JSME TADY V TURÍNSKÉM KRAJI, PŮSOBIŠTI ZAKLADATELE APOŠTOLA MLADÝCH CHLAPCŮ DONA BOSKA. TURÍN JE ODSUD VZDÁLENÝ 40 KILOMETRŮ NA ZÁPAD.

MAMINKO, ANI NETUŠÍTE, JAK PŘETĚŽKÁ BYLA MOJE ITALSKÁ CESTA! Z BYLNICE, KAM MĚ VYPRAVILA OBJEDNANÝM VOZEM OMLADINA, JSEM JEL PŘES ÚH. HRADIŠTĚ DO BŘECLAVI, KDE SE V MÉM KUPĚ OCITLI NĚJACÍ NĚMECKY MLUVÍCÍ PÁNOVÉ, KTERÍ UMĚLI ČESKY. DAL JSEM SE S NIMI DO ŘEČI A ONI, ŽE MI POMOHOU NAJÍT VE VÍDNI SPOJE ATD. VE VÍDNI MĚ ALE ZAVEDLI DO JEDNÉ TEMNÉ ULIČKY A ZAČALI MI PRODÁVAT JAKÝSI ZLATÝ PRSTEN S DIAMANTY. PROHLÉDL JSEM TO, ALE BYLI NA MĚ DVA, TAK JSEM JIM MUSEL „ZA PRSTEN“ DÁT VŠECHNY PENÍŽE, KTERÉ JSEM MĚL V PENĚŽENCE, 400 Kč! PROSTĚ JSEM VE SVĚ NAIVITĚ NALETĚL ČESKÝM PODVODNÍKŮM! NAŠTĚSTÍ JSEM MĚL JEŠTĚ NĚJAKÉ PENÍŽE PO KAPSÁCH, TAKŽE JSEM NAKONEC NASTOUPIL NA OSOBNÍ VLAK Z VÍDNE DO MESTRE, ALE CESTA SE PROTÁHLA NA DVA DNY. NAŠTĚSTÍ JSEM V MESTRE NA NÁSTUPIŠTI NATREFIL NA JEDNOHO ITALSKÉHO VOJÁKA, KTERÝ ZNAL Z VÁLKY ČESKÉ LEGIONÁŘE, UMĚL NĚMECKY A ZAPLATIL MI Z DOBRÉHO SRDCE CESTU DO TURÍNA.

DOKONCE MI DAL I NĚJAKÉ ITALSKÉ LIRY. KDYŽ JSEM MU CHTĚL DÁT Z VDĚČNOSTI TEN NEŠŤASTNÝ PRSTEN, USMÁL SE, ŘEKL, ŽE JE FALEŠNÝ, A PRAVIL: „BUDU NA VÁS MÍT PAMÁTKU. A POZDRAVUJTE KAMARÁDY DOMA!“

V MĚSTEČKU FOGLIZZO NEDALEKO TURÍNA JSEM POTKAL PRVNÍ SALESIÁNY. PŘEDSTAVENÍ SALESIÁNSKÉHO ÚSTAVU TADY JSOU ITALOVÉ, ALE NAŠTĚSTÍ TU JSOU TAKÉ DVA SLOVÁCI, BOHOSLOVCI DP. BOKOR A GUNIŠ, KTERÍ MI POMÁHÁJÍ S JAZYKEM. BOKOR SE MĚ UJAL, DĚLÁ MI TAKOVÉHO ANDĚLA STRÁŽNĚHO. UČÍM SE ITALSKY, JAK SE DÁ, ŘEKL BYCH, ŽE TO JDE RYCHLE.

DAŘÍ SE NÁM TU V SALESIÁNSKÉM ÚSTAVU DOBŘE, JÍDLA JE POSKROVNU, KAŽDÝ DRUHÝ DEN MÁME K JÍDLU POLENTU A PASTU (ITALSKÉ TĚSTOVINY), OBČAS MÁME TAKÉ TAKOVOU SLANOU BUCHTU, KTERÉ TADY ŘÍKAJÍ PIZZA. CHUDOBA JE TU VELIKÁ, JE VIDĚT, ŽE ITÁLIE BYLA PŘÍMO ZAPOJENA DO VÁLKY A ŽE SE Z TĚ RÁNY BUDE VZPAMATOVÁVAT JEŠTĚ DLOUHO. NA ULICI JE VIDĚT HODNĚ VÁLEČNÝCH MRZÁKŮ A ŽEBRÁKŮ, KTERÝM TADY ŘÍKAJÍ „BARBONI“. ALE SALESIÁNI JSOU SKORO VŠICHNI MLADÍ A NADŠENÍ PRO VĚC OTCE ZAKLADATELE, NIKDO SI NA NIC NESTĚŽUJE, SE SLOVÁKY, KTERÍ SE TAKÉ PŘIPRAVUJÍ NA SALESIÁNSKÝ ŽIVOT, VYCHÁZÍME DOBŘE – VŽDYŤ MÁME SPOLEČNOU ŘEČ A NAŠE VALAŠSKÉ NÁŘEČÍ JE SLOVENSKÉ ŘEČI TAK BLÍZKÉ!

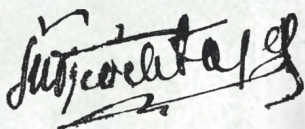
JOZEF BOKOR MI LONI NAVRHL, ŽE BYCH MOHL VE ŠKOLNÍM ROCE 1924–1925 DĚLAT NOVICIÁT. SLOVÁCI SE BUDOU STĚHOVAT ZE SALESIÁNSKÉHO DOMU V PEROSE ARGENTINĚ DO ŠAŠTÍNA, DO KLÁŠTERA, KTERÝ KDYSI PAULÁNŮM ZRUŠIL JOSEF II. V PEROSE SE UVOLNÍ ÚSTAV A MOHLI BY SE TAM NASTĚHOVAT PRVNÍ ČEŠTÍ MLADÍCI. TO MĚ ZAUJALO!

A PAK ZA NÁMI PŘIJEL NA JAŘE 1924 TŘETÍ DON BOSKŮV NÁSTUPCE FILIP RINALDI! TO BYLO SLÁVY! UŽ JSEM UMĚL NATOLIK ITALSKY, A BYCH HO OSLOVIL A ON MĚ VZAL NA SOUKROHOU PROMLUVU DO POHOSTINSKÉHO POKOJE. VĚDĚL JSEM, ŽE JE UŽ PÁR CHLAPCŮ ČESKÉHO PŮVODU ROZTROUŠENÝCH PO SVĚTĚ. NAPADLO MĚ, ŽE BY SE MOHLA UDĚLAT I U NÁS PROPAGANDA A JISTĚ BY SE PÁR CHLAPCŮ, KTERÍ BY ODJELI DO ITÁLIE, NAŠLO. DON FILIP RINALDI BYL NADŠEN A ŘEKL MNĚ: „BUDOUNOST JE V RUKOU BOŽÍCH. UVIDÍME. PROZATÍM SE DEJ DO PÍSEMNÉHO STYKU SE VŠEMI, KTERÍ BY MOHLI BÝT UŽITEČNÍ PŘI USKUTEČNĚNÍ TOHO PLÁNU. A DEJ MI PAK O TOM VĚDĚT. BŮH TI ŽEHNEJ, POSPĚŠ SI, ABYS BYL SÁM CO NEJDŘÍV HOTOVÝ A CO NEJLÉPE PŘIPRAVENÝ PRO BUDOUCÍ PRÁCI.“ OD TĚ DOBY PÍŠÍ DOPISY A MODLÍM SE ZA ČESKÉ SALESIÁNSKÉ DÍLO!

DRAHÁ MAMINKO, VZPOMÍNÁM NA VÁS NA VŠECHNY DOMA, OBČAS SE MI ZASTESKNE, ALE NEMÁM NA TO ČAS. KAŽDÝ DEN SE ZA VÁS, MAMINKO, MODLÍM RŮŽENEC A MYSLÍM NA VÁS PŘI MŠI SVATÉ. NAPIŠTE BRZY!

V PEROSE ARGENTINĚ 15. DUBNA 1924

VÁŠ ŠTĚPÁN

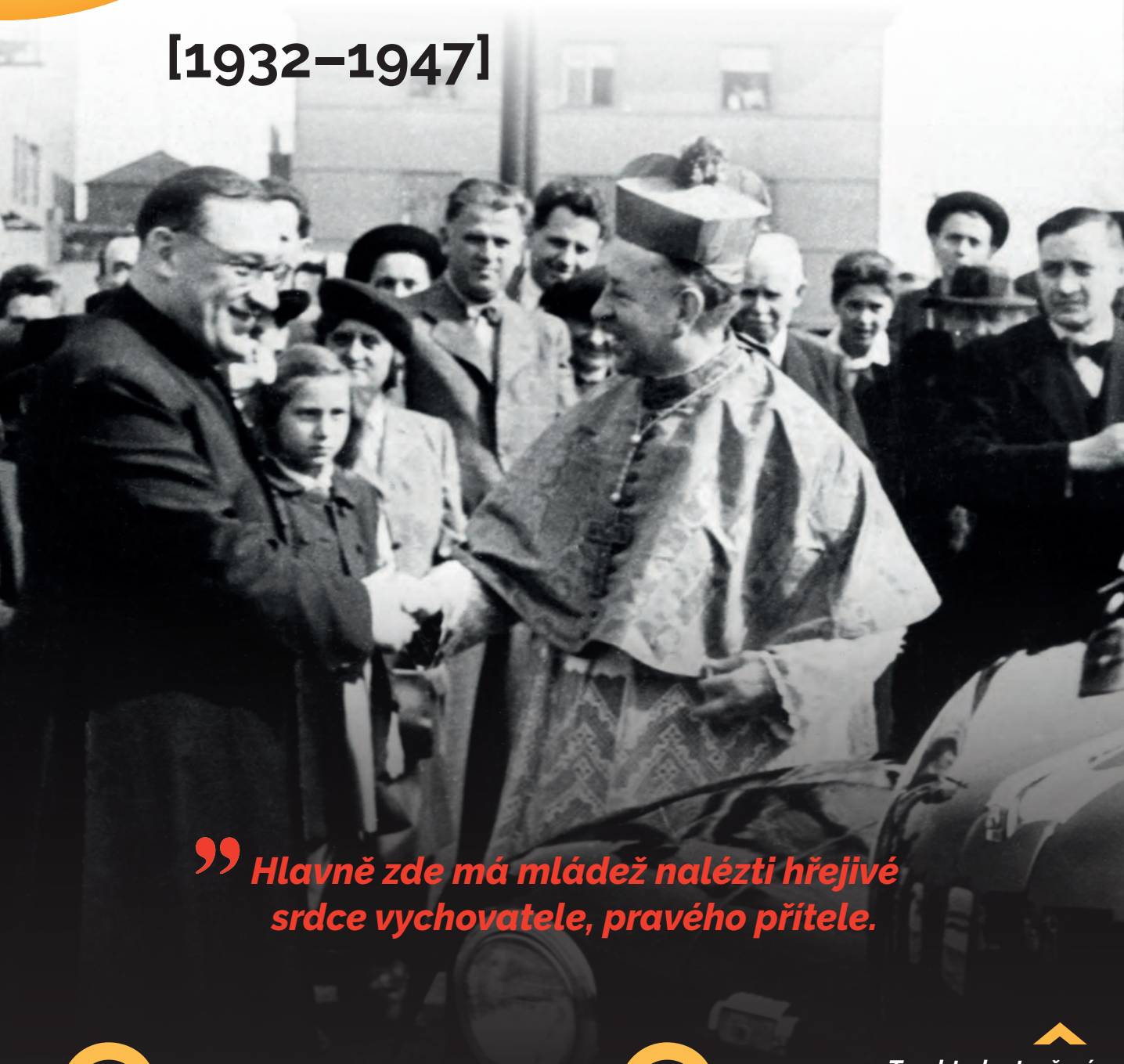
Trochtův rozhovor s donem Filipem Rinaldim byl klíčový pro rozjezd budoucího salesiánského díla v Českých zemích. Od tohoto památného dialogu uplynulo letos 100 let.

Oratoř
ve Fryštáku

Léta budování

[1932–1947]

” Hlavně zde má mládež nalézt hřejivé srdce vychovatele, pravého přítele.

1934

řídí stavbu salesiánského domu v Ostravě

1937

1935
odchází do Prahy

otevřít kostel sv. Kříže v Praze (květen)

Trochta k otevření salesiánského domu v Kobylicích.

Mladý salesián Štěpán Trochta vede stavební projekty, získává podporovatele pro dílo Dona Boska v Česku a věnuje se mládeži. Z jeho práce rychle roste salesiánská provincie a salesiáni mají velké plány do budoucna.

Tato díla byla postavena pod Trochtovým vedením:

- internát pro salesiány,
- studenty filosofie a teologie
- kaple pro veřejnost
- oratoř a hřiště
- pastorace mezi dělnickou mládeží

KOSTEL SV. KŘÍŽE
V PRAZE

- oprava zanedbaného kostela v centru
- místo pro propagaci salesiánského díla (přednášky, promítání)
- bohoslužby, setkávání dobrodinců

SALESIÁNSKÝ DŮM V OSTRAVĚ

9 MĚSÍCŮ

TRVALA STAVBA SALESIÁNSKÉHO
DOMU V OSTRAVĚ

29 MĚL TROCHTA,
LET KTERÝ STAVBU VEDL

500 KČ

DOSTAL OD PROVINCIÁLA IGNÁCE
STUHLÉHO NA STAVBU SALESIÁNSKÉHO
DOMU V KOBYLISÍCH, ZBYTEK MUSEL
ZÍSKAT SÁM

SALESIÁNSKÝ DŮM
V PRAZE-KOBYLISÍCH

- z darů movitých i prostých lidí
- internát pro chlapce studující na pražských školách
- oratoř s moderním hřištěm, klubovny a učebny

1937

otevřít salesiánský dům
v Praze-Kobylisich (říjen)

Stavěl na pevných základech

Jestliže nazveme Ignáce Stuchlého zakladatelem českého salesiánského díla, Štěpán Trochta byl tím, kdo na těch základech stavěl. Nejen stavěl, ale také otvíral nové domy dětem a mladým. Otevřené pro ně měl i své srdce, stejně jako úsměv, který vidíme na dobových fotografiích.

Jak bys, Petře, charakterizoval osobu Štěpána Trochty v období od ukončení jeho studia teologie v Turíně na Crocettě v roce 1932 až do roku 1947, kdy se stal biskupem?

Byl to mladý salesián, připravený k práci, plný elánu, nadšení, ochoty naplno pracovat. Tehdy se stal pravou rukou Ignáce Stuchlého. Byl schopným organizátorem. Měl dar slova, psaného i mluveného. Rád byl mezi chlapci, i když musel postupně čím dál více času trávit administrativní prací v kanceláři nebo na jednáních s různými osobami. Uchoval si ale vnitřní klid a úsměv, tak jak to vidíme na dobových fotografiích. Tvrdou školou života a utrpením pro něj byl pobyt v koncentračních táborech za války.

Ve své knize jsi nazval Štěpána Trochtu salesiánem-stavitelem. V tom spočíval jeho hlavní přínos pro českou salesiánskou provincii? Co Štěpán Trochta postavil?

Zatímco Ignác Stuchlý se primárně staral o lidskou a duchovní formaci chlapců-aspirantů i mladých salesiánů, Štěpán Trochta byl pověřen budováním nových domů a kostelů, které salesiáni pro své výchovné působení potřebovali. Zásadním způsobem přispěl k vybudování salesiánského areálu zejména v Ostravě a Praze-Kobylisích, okrajově také ke stavbám v Pardubicích a Brně.

První salesiánská novostavba vyrostla v Ostravě. Proč zrovna tam?

Již v roce 1924 přišel do Turína dopis s žádostí o příchod salesiánů do Ostravy. Zdejší

farář František Felgenhauer v něm zmiňoval potřebu práce mezi dělnickou mládeží a nabízel salesiánům pozemek ke stavbě kostela a velkou sumu peněz.

Jak tehdy vypadala Ostrava? A co tamní kluci?

Ostrava byla tehdy rozvíjejícím se průmyslovým městem s doly a železárnami. Obyvatelé dělnických kolonií žili v nuzných podmínkách a kromě chudoby a mravního ohrožení zde bylo rozšířeno i bezvěrecké hnutí a řada katolíků odpadla k nové národní Církvi československé. Oratoř a kostel vyrostly mezi důlními šachtami „Šalamoun“ a „Na Hlubině“. V roce 1934 pověřil Ignác Stuchlý organizací celého projektu právě Štěpána Trochtu. Stavělo se od března do listopadu roku 1934 v tehdy moderním stylu funkcionalismu. Ihned se otevřela místní mládeži oratoř a Štěpán Trochta byl jejím aktivním organizátorem. Z archivních pramenů vím, že do salesiánské oratoře v Ostravě přicházeli kluci i z velké dálky. S nadšením se zapojili do řady sportovních, kulturních i náboženských aktivit.

Co na to místní? Přeci jenom musela taková stavba relativně mladé kongregace budit pozornost.

Dochoval se pěkný archivní dokument, ve kterém policejní ředitel Bača zhodnotil přítomnost salesiánů a jejich přínos v tom, že díky jejich působení poklesla v Ostravě kriminalita mládeže. Trochta měl podporu také od místních továrníků. Pro stavbu kostela sv. Josefa získal Štěpán Trochta finanční podporu od ředitelství ostravských dolů, stejně jako 100 tun železa od Vítkovických železáren na ocelovou konstrukci kostela.

Trochta si tedy místní musel získat. Čelil při stavbě nějakým obtížím?

Vzhledem k tomu, že novostavba oratoře a internátu byla dokončena během devíti měsíců, tak asi vše probíhalo celkem hladce. Trochta byl tehdy mladý kněz, vždyť měl pouhých 29 let, když vedl celý stavební projekt. Získal přitom zkušenost ve stavebnictví, navázal spolupráci s architektem Čeňkem Vořechem a stavební firmou Nekvasil. V Ostravě bylo přítomno bezvěrecké hnutí, které se ostře vymezovalo proti stavbě salesiánského domu a kostela s poznámkami, proč se raději nestaví nemocnice nebo jiné užitečné stavby. Salesiáni si nicméně brzy získali sympatie katolické veřejnosti, která je podporovala. A zároveň můžeme v ce-

lém tehdejší salesiánském světě vnímat jakousi euforii ze svatořečení Dona Boska v Římě na velikonoční neděli 1. dubna 1934. Rovněž v českých zemích byla tato událost pro salesiány povzbuzením pokračovat v díle svého zakladatele pro dobro chudé a opuštěné mládeže.

Trochta se v Ostravě moc dlouho nezdržel...

Ano. Ostravané se těšili, že Štěpán Trochta bude působit mezi nimi. Nicméně Ignác Stuchlý ho poslal do Prahy postavit salesiánský areál na tehdejší periferii hlavního města, v Kobylisích, kde se plánoval internát pro chlapce, oratoř a kaple. Na stavbu mu dal 500 Kč se slovy: „Víc nemám, ostatní si musíš sehnat sám.“ S horlivostí se Trochta pustil do propagace salesiánského díla po celé Praze, organizoval přednášky, besedy, stejně jako kázání a pobožnosti v kostele sv. Voršily. Byl v kontaktu s církevními kruhy v čele s pražským arcibiskupem Karlem Kašparem, navázal kontakt s politiky na pražské radnici i na ministerstvech. Setkával se také s továrníky a obchodníky, snažil se je přesvědčit o podpoře sociálního díla pro mládež v Kobylisích, které bude prospěšné celé společnosti. Přesto vzpomínal, že nejvíce přispěli chudí lidé svými drobnými příspěvky. Například jedno děvčátko poslalo 30 Kč se vzkazem: „Tyto peníze jsem ušetřila na školní výlet. Když jsem však usly-

šela o krásném díle sv. Dona Boska, tu jsem si umínila, že je obětují na jeho dílo. Tam je jich víc potřeba.“ První etapa se budovala od července 1936 do listopadu 1937, druhá etapa od prosince 1939 do února 1942.

Snažím se představit si třicetiletého Trochtu, jak se motá mezi politiky, továrníky, církevními představiteli... Musel být opravdu obratný v navazování osobních kontaktů. Jak s tím souvisí, že salesiáni tehdy získali k užívání kostel Sv. Kříže v centru Prahy, v ulici Na Příkopě?

Pražský arcibiskup hledal v roce 1937 někoho, kdo by se ujal zchátralého kostela, u něhož hrozilo, že bude přeměněn na kino. Štěpán Trochta se toho ujal a nebál se trochu riskovat. Peníze, co našetřil na stavbu v Kobylicích, investoval na opravu kostela v centru města. Kostel Sv. Kříže se stal místem bohoslužeb, setkávání dobrodinců salesiánského díla, konaly se zde přednášky a promítaly „světelné obrazy“. Štěpán Trochta z něj učinil centrum propagace salesiánského díla. Dodnes v tomto kostele salesiáni zpovídají po vzoru Dona Boska a Ignáce Stuchlého. Klíčová poloha poblíž pražského hlavního nádraží připomíná baziliku Nejsvětějšího Srdce Páně v Římě nedaleko římského hlavního nádraží Termini, kterou stavěl Don Bosco.

Salesiánské dílo v Česku se ve 30. letech slibně rozrůstalo. Rostlo ale také napětí v Evropě. V roce 1939 vypukla druhá světová válka. Jak to zasáhlo salesiány? Co stavby, pokračovaly?

Rok 1939 znamenal nejen začátek druhé světové války, ale také byl rokem, kdy salesiáni začali působit v Pardubicích a Brně. Stopu Štěpána Trochty vidím zejména v Pardubicích. V listopadu 1939 byl pověřen budováním zdejšího salesiánského díla salesián Jan Vtípil. Štěpán Trochta však celý projekt vedl a zastřešoval. V provinciálním archivu máme dopisy mezi Štěpánem Trochtou a stavební firmou František Veselý, která realizovala projekt architekta Čeňka Vořecha. Stavba pokračovala i přes nedostatek materiálu a dělníků do prosin-

ce 1941, kdy bylo dokončeno druhé patro. V Brně pak vedl salesiánské dílo František Lepařík. Osvědčený architekt Čeněk Vořech navrhl areál podobný Moravské Ostravě a Kobylicím, ale v roce 1939 se zrealizovala pouze dřevěná oratoř a kaple. Stavba proběhla v rekordním tempu od 6. listopadu do 8. prosince. Štěpán Trochta z Prahy vedl korespondenci týkající se této stavby. Je obdivuhodné, kolik práce se i přes nepřítelů doby vykonalo.

Jak Štěpán Trochta prožil druhou světovou válku?

Jak už jsem naznačil, vedl korespondenci a řídil stavby v Brně a Pardubicích. Také pokračovala stavba v Kobylicích a zároveň v archivních dokumentech vidím jeho neutuchající elán a iniciativu: v Praze na Malinách měl vzniknout nový kostel, dále učňovský dům pro 600 studentů a také umělecko-průmyslová škola pro výuku starých řemesel. Také plánoval, že by salesiáni přišli do Plzně do Revoluční ulice, nedaleko dnešního sídla. Nicméně po atentátu na Heydricha v květnu 1942, který proběhl nedaleko salesiánského domu v Kobylicích, se vše změnilo. Pár dní poté gestapo přišlo pro Štěpána Trochta a následující tři roky byl vězněn v koncentračních táborech Terezín, Mauthausen a Dachau. Ale díky Bohu se již v květnu 1945 vrátil zpět do Kobylic.

Základy domu v Kobyliších

Co bylo dál s Trochtou a salesiánským dílem?

Období po válce se vyznačovalo zejména nápravou škod, obnovou poškozených a zbraných budov a také péčí o řadu válečných sirotků. Trochta se angažoval především v Praze, kde byl ředitelem salesiánského domu. Stavba velkého kostela se nerealizovala, v roce 1946 byla v Kobyliších ustanovena samostatná farnost, svěřená salesiánům. V září a říjnu roku 1947 se zúčastnil spolu s Ignácem Stuchlým generální kapituly salesiánů v Turíně a zaznívaly hlasy, že možná bude novým provinciálem. Bůh ho však prostřednictvím Svatého otce Pia XII. povolal do severních Čech jako litoměřického biskupa.

JAN KVAPIL

Mgr. PETR ZELINKA SDB, Ph.D.

Doktor historie se zaměřením na dějiny salesiánské kongregace v Čechách a na Moravě. Autor publikace Salesiáni Dona Boska v Československu 1924–1939.

III.

Pronásledování a utrpení

[1942–1945 • 1949–1960]

” Jsem připraven podstoupit jakékoliv utrpení pro vítězství církve, avšak velice a naléhavě potřebuji modliteb.

Tajný dopis
hlavnímu
představenému
salesiánů Pietro
Ricaldonemu
v roce 1949.

1942

zatčen
gestapem

1945

vězněn v Terezíně,
Mauthausenu a Dachau

1950

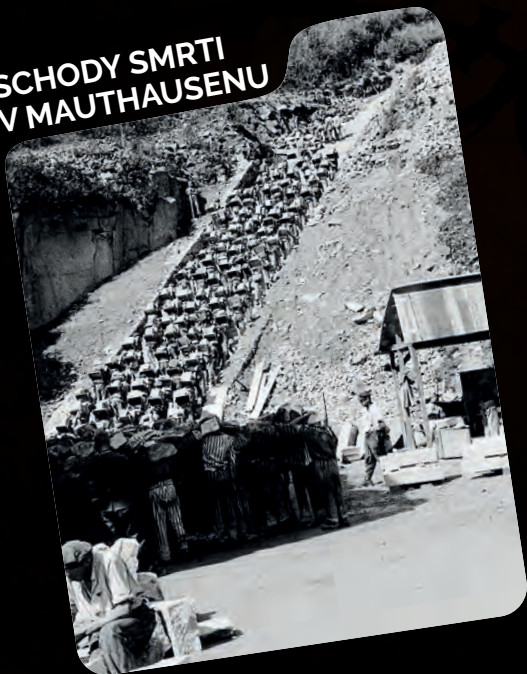
po propuštění návrat
do Prahy-Kobylis

internován v biskupské
rezidenci v Litoměřicích

S příchodem nacismu začíná Trochtova křížová cesta koncentračními tábory a pokračuje i za vlády komunistů. Drží se stébla naděje a snaží se uchovat víru. Netrpí jen vězněním, ale také sledováním, výslechy, šikanou...

SCHODY SMRTI V MAUTHAUSENU

*„Dohoda mezi státem a církví je nemožná,
jedině že byste pozavírali všechny biskupy.“
(při vyšetřování v roce 1950)*

PROTICÍRKEVNÍ PROCESY

*„Byl jsem tak udřený a vyčerpaný, že kdyby
se mne někdo zeptal: Jak se jmenuješ,
tak bych ani nevěděl, jak odpovědět.“*

**46
kg**

BYLA
JEHO
VÁHA

12791

BYLO JEHO VĚZEŇSKÉ
ČÍSLO V MAUTHAUSENU

550 DNÍ

BYL KOMUNISTY TRÝZNĚN
VE VYŠETŘOVACÍ VAZBĚ

25 LET

K TOLIKA
LETŮM ODNĚTÍ
SVOBODY BYL
ODSOUZEN

*„Ty německé koncentráky se
nedají srovnat s tím, co jsem
vytrpěl od komunistů.“*

1954

1960

vyšetřován
ve vazbě

23. 7. odsouzen
k 25 letům vězení

propuštěn
na amnestii

1968 plně
rehabilitován

ZLÁ LETA

V NACISTICKÝCH
A KOMUNISTICKÝCH
VĚZNICÍCH

„LOS, TROCHTA, LOS!“*

Mauthausen

* „Dělej, Trochto, dělej!“

„KDYŽ MĚ ESESÁK STŘELIL DO NOHY, HRÁL JSEM MRTVÉHO. NALOŽILI MĚ NA KÁRU A ODVEZLI PŘED KREMATORIUM.“

„MĚL JSEM V KAPSE RŮŽENEC A MEDAILKU PANNY MARIE. BYL JSEM UDŘENÝ A VYČERPANÝ.“

Krematorium

lazaret

TY HAJZLE FARÁRSKEJ, MLUV! NEZAPÍREJ, ŽE JSI ŠPION VATIKÁNU!

„VĚZEŇSKÝ LÉKAŘ MĚ OŠETŘIL A PROHLÁSIL ZA MRTVÉHO. PŘIDĚLILI MI NOVÉ ČÍSLO, SE KTERÝM JSEM PŘEŽIL.“

„KDYŽ JSEM SE PROBRAL, NIKDE NIKDO. NĚJAK JSEM SE DOBELHAL NA OŠETŘOVNU.“

VĚZENÍ PRAHA-RUZYŇ
VYŠETŘOVACÍ VAZBA (1953)

HNED PÁR LET PO INTERNACÍCH V KONCENTRAČNÍCH TÁBORECH BYL KOMUNISTICKÝM REŽIMEM ODSOUZEN K 25 LETŮM TĚŽKÉHO ŽALÁŘE V RUZYNI, NA PANKRÁCI, VE VALDICÍCH A LEOPOLDOVĚ.

1960

POD FYZICKÝM A PSYCHICKÝM NÁTAKEM BYL PŘINUCEN PODEPSAT SPOLUPRÁCI S STB.

PROPUŠTĚN PŘI AMNESTII. NEBYLO MU DOVOLENO VYKONÁVAT KNĚŽSKOU ANI BISKUPSKOU ČINNOST, PRACOVAL JAKO DĚLNÍK A INSTALATÉR. POD STÁLÝM DOHLEDEM STÁTNÍ BEZPEČNOSTI.

EXAUDI NOS, DOMINE DEUS NOSTER...

V LETECH 1960-1968 JSEM TAJNĚ VYSVĚTIL NA 30 KANDIDÁTŮ NA KNĚŽE.

NÁVRAT BISKUPA 1968

PO TOLIKA LETECH SE KONEČNĚ VRACÍM DO SVÉ DIECÉZE V LITOMĚŘICÍCH!

ROKU 1969 HO PAPEŽ PAVEL VI. JMENOVAL KARDINÁLEM.

6. DUBNA 1974 UMÍRÁ NA INFARKT PO CELODENNÍM VÝSLECHU. NA KOMUNISTY UTAJENÉM POHŘBU NAVZDORY ZÁKAZU PROMLUVÍ KARDINÁLOVÉ KÖNIG A WOJTYLA.

IV.

Zakázaný biskup

[1947–1974]

”Nedej na jejich řeči. Dnes ti volají Hosana a zítra budou křičet: Ukřižuj!”

1947

Trochtova matka v den jeho biskupského svěcení.

16. 11. vysvěcen na biskupa

první pastýřský list Práce-oběť-láska

1949–1960 internován a vězněn

1960–1962 pracuje v dělnických profesích

1968 plně rehabilitován

Štěpán Trochta se stal biskupem válkou rozvrácené diecéze. Dal mnoho sil do její obnovy a na pomoc si přivedl salesiány a kněze z Moravy. Komunisté mu dovolili vykonávat tuto službu jen krátce, přesto ale dál pracoval v tajnosti jim navzdory.

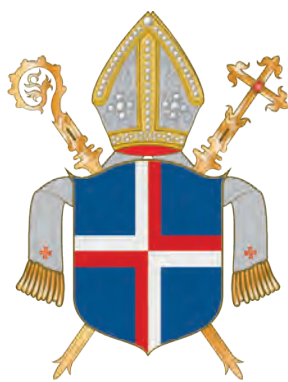
ZASTÁVKA V TEREZÍNĚ

„Prozřetelností Boží bylo určeno, abych na nástupní cestě do své litoměřické diecéze jel kolem místa hrůzy, v němž si mne Bůh pro tuto diecézi připravoval.“

- také jako biskup se věnoval mladým
- byl skaut tělem i duší
- člen Ústřední rady Junáka a nejvyšší duchovní rádce českých skautů

SKAUT

Práce-oběť-láska
(biskupské heslo)
Zavedl znak, který používá litoměřická diecéze dodnes.

JEN
8 LET
MU KOMUNISTÉ
UMOŽNILI
PŮSOBIT
V JEHO DIECÉZI

30 KNĚŽÍ TAJNĚ
VYSVĚTIL

26 LET

BYL NOMINÁLNĚ BISKUPEM
LITOMĚŘICKÉ DIECÉZE

- jmenování kardinálem zůstalo utajeno
- zveřejněno bylo o čtyři roky později

1968

návrat do
Litoměřické diecéze

1969

kardinálem
in pectore

1973

zveřejněno jme-
nování kardinálem

1974

6. 4. umírá
v Litoměřicích

Biskupem v době totality

Psát o Štěpánu Trochtovi jako o litoměřickém biskupovi je přirozené, vždyť jím byl více jak čtvrt století. Na druhou stranu, většinou se o Trochtovi hovoří a píše v souvislosti s jeho pronásledováním, vězněním, úmrtím a pohřbem, přičemž post litoměřického biskupa je spíše kulisou těchto událostí. Jistě by bylo možné věnovat se okolnostem Trochtova jmenování do tohoto úřadu ve věku pouhých 42 let, komplikovaným peripetiím jeho návratu v roce 1968 či dalším „vyšším“ církevně-politickým záležitostem, rozhodl jsem se však na toto téma podívat z poněkud jiného úhlu.

Štěpána Trochtu lze za litoměřického biskupa považovat od jeho intronizace 23. listopadu 1947 až do jeho smrti 6. dubna 1974. Jeho episkopát tedy sice trval zhruba 26 a půl roku, fakticky jej však vykonával jen ve dvou poměrně krátkých obdobích. To první lze ohraničit již 19. červencem 1950, kdy byl z nařízení StB izolován v biskupské rezidenci, což mu fakticky znemožnilo plnohodnotně vykonávat biskupský úřad. Následovaly další formální kroky, které však na skutečné situaci mnoho neměnily – 6. listopadu 1951 nastoupil na nucenou zdravotní dovolenou a správu diecéze předal státem dosazenému generálnímu vikáři Eduardu Olivovi, od 23. dubna následujícího roku byl tento stav konzervován na neurčito. Oliva se pak stal i de iure plnohodnotným správcem diecéze (kapitulním vikářem) po Trochtově zatčení 16. ledna 1953. Druhá část Trochtova řádného působení v úřadu litoměřického biskupa začala 1. září 1968 jeho slavným návratem do Litoměřic po období věznění, civilního zaměstnání a internace a skončila až jeho úmrtím. Fakticky tedy stál v čele diecéze v součtu 8 let a 4 měsíce.

Je potřeba rovněž připomenout, že vždy přišel do fakticky rozvrácené diecéze. V roce 1947 byla situace bezprostředně ovlivněna předchozím odsunem německého obyvatelstva, které většinou žilo v takřka dvou třetinách diecéze. Odešla s nimi

i velká část diecézního kléru. Mezery v jeho řadách se zaplňovaly jen obtížně, svízelná byla i samotná pastorece nového obyvatelstva českého příhraničí. Opomenout rozhodně nelze skutečnost, že jen čtvrt roku po Trochtově příchodu do Litoměřic se v Československu chopili moci komunisté a že jejich snaha podrobit si církev byla krom násilné perzekuce vyjádřena i v nových (proti)církevních zákonech z roku 1949, které zásadně proměnily a omezily její další činnost. Tomu se sice církev v dalších letech přizpůsobila, Štěpán Trochta se však v roce 1968 vracel do diecéze, jejíž vnitřní fungování bylo značně ochromeno především trvalým nedostatkem kněží, masivně postupující ateizací obyvatelstva a dlouhodobou neobsazeností biskupského stolce.

V obou případech se Trochta snažil diecézi konsolidovat. Je až překvapivé, jak byla jeho činnost v jádru vždy podobná. Nejprve se kolem sebe snažil shromáždit skupinu schopných spolupracovníků, přičemž vhodně kombinoval znalce diecézního prostředí se „svými“ salesiány – v roce 1947 se jednalo např. o rektora semináře Františka Rabase, sekretáře Josefa Šmídla či salesiána Františka Krutílka, o dvacet let později pak o generálního vikáře Tomáše Holoubka, sekretáře Jaromíra Korejse a salesiány Ladislava Vika a Josefa Pekárka. Nedoostatek kněžstva se snažil řešit „nábořem“ zejména

na v moravských diecézích, po roce 1968 se pak nebál ustanovovat v litoměřické diecézi duchovní, kteří byli předtím věznění či jinak perzekvováni, případně také (nejčastěji právě Trochtou) tajně vysvěcené kněze. Usiloval o centralizaci diecézní správy, zapojení řady kněží do jejího vedení v různých poradních orgánech a např. v roce 1969 v důsledku II. vatikánského koncilu ustanovil první kněžskou radu litoměřické diecéze, která měla z dnešního pohledu neuvěřitelných 22 členů. Chtěl diecézi poznat do hloubky, což činil nejen pastoračními návštěvami, ale také rozesíláním různých dotazníků a formulářů. V letech 1948 a 1970 podnikl vydání diecézních katalogů, přičemž je dobré připomenout, že od roku 1945 do roku 2000 vyšly v Litoměřicích takovéto katalogy pouze čtyři.

Vyzdvihnout lze jistě i snahu o svatořečení bl. Zdislavy z Lemberka, když v roce 1949 za tímto účelem založil speciální diecézní komisi, až později převzali celý kanonizační proces dominikáni. Osobu této dnešní patronky litoměřické diecéze se Trochta snažil výrazně aktualizovat a snažil se ji svým diecézanům představit jako apoštolku severočeského pohraničí, která sem přišla podobně jako oni z velké dálky a snažila se duchovně vzdělávat zdejší tehdy ještě a nyní již znovu křesťansky nezasaženou krajinu. Podobně aktivně se snažil zavádět i principy vzešlé z II. vatikánského koncilu, byť se mnohdy omezovaly jen na liturgickou reformu.

Trochta rád a často navštěvoval farnosti své diecéze, kde byl vždy srdečně vítán. Zní to jako klišé, ale farníci si po roce 1947 do Trochty projektovали své vize lepší budoucnosti, stejně jako oni i on byl v diecézi nový a snažil se ji změnit podle své vize. Po roce 1968 byla již samotná přítomnost plnoprávného biskupa ve farnosti něčím takřka neuvěřitelným, co symbolizovalo a přinášelo naději. Zdůraznit lze i jednoduchost a smysluplnost jeho projevů.

Nechci zde předestírat obraz litoměřického biskupa Štěpána Trochty v růžových barvách, jistě nebyl nechybujícím a svatým člověkem. Již za jeho života se objevují z řad kněží dílčí výtky, že mnohé záležitosti rozhodoval až příliš autoritativně a že mnohé poradní orgány měly spíše formální funkci. Od roku 1969 působil navíc v několika papežských komisích v Římě, což mu jistě odebíralo čas i energii, kterou mohl věnovat správě diecéze. Značně ho omezoval i jeho nedobrý zdravotní stav, kvůli němuž trávil vždy několik týdnů v roce v lázních.

Nezodpověditelnou otázkou samozřejmě zůstává, zda by onen výše vyzdvihovaný elán a snaha diecézi proměnit zůstala trvalou konstantou, pokud by mu bylo umožněno zastávat biskupský úřad po delší dobu.

Když se dnes po 50 letech ohlédneme a zeptáme se, co nám po Štěpánu Trochtovi zůstalo, musíme chvilku přemýšlet. Jistě, jsou tu fotografie, vzpomínky vztahující se zejména k biskupově pohřbu spojené s vědomím, že se ho zúčastnil i budoucí papež sv. Jan Pavel II. Trochtovo jméno pak nese jedna ulice na okraji Litoměřic, diecézní dům a salesiánské středisko v Teplicích. Štěpán Trochta také při své intronizaci ustanovil dosud používaný znak litoměřické diecéze – v modrém štítu stříbrně a červeně čtvrcený kříž – který v sobě propojuje základní křesťanský symbol s národní trikolórou, čímž také vystihuje to, co chtěl Trochta své diecézi přinést.

Litoměřická diecéze sice stále používá Trochtou zavedený znak, jinak však z jeho episkopátu příliš nezbylo, což je po 50 letech asi vcelku přirozené. Přesto pro nás může být Trochtovo působení v litoměřické diecézi i dnes inspirativní, ať už díky jeho odvaze, s níž se nebál řešit komplikovanou situaci své diecéze, díky jeho vytrvalosti, s jakou bojoval za pojmání litoměřické diecéze jako plnohodnotné součásti české církve, za umožnění působení svých kněží i za záchranu mnohých kostelů, díky jeho schopnostem srozumitelně pojmenovávat palčivé problémy či jeho prosté lidskosti.

MARTIN BARUS

MGR. MARTIN BARUS

Historik se zaměřením na církevní a regionální dějiny. Od roku 2010 je archivářem Biskupství litoměřického.

V.

Odkaz žije dál

[1974–∞]

„Pobířmoval nás všechny, dal nám políček, abysme sa chovali slušně. No, chovali jsme se, dožili jsme až do včilška a postavili jsme mu muzeum.“

1984

v Římě vychází první životopis

1990

Salesiáni Dona Boska obnovují činnost v Čechách a na Moravě

1992

propůjččen Řád T. G. Masaryka II. třídy in memoriam

Alois Tkadlec
z Valašské nadace

Padesát let po smrti Štěpána Trochty si už mnoho lidí na jeho jméno nevzpomene. Ale v rodné obci jeho odkaz žijí velmi silně. A v mnoha koutech Moravy a Čech nese plody díla, k němuž pokládal základy.

Salesiáni dnes působí na místech, kam je přivedl Štěpán Trochta, a na mnoha dalších založili nová díla. Mladým nabízejí volnočasové aktivity, duchovní rozvoj, vzdělání a pomoc v sociálním vyloučení.

- rodáci postavili Trochtovi muzeum
- jeho odkaz je předáván dalším generacím
- vzdělávací program pro děti Od zrníčka ke chlebičku

„V Teplicích má salesiánská práce velký význam, protože tady jsou ti potřební, k nimž jsme posláni. Stavba Živého domu je gesto, že to myslíme vážně.“

**ředitel komunity salesiánů
P. Petr Kalas.**

MUZEUM VE FRANCOVĚ LHOTĚ

ŽIVÝ DŮM V TEPLICÍCH

97 LET
PŮBOBÍ SALESIÁNI
V ČESKU

- řada knih o Trochtovi
- čtyři z pera Jaroslava Novosada
- životopisný román od Jiřího Mička

**NA 300 SALESIÁNŮ
ZA TU DOBU ZASVĚTIL
SVŮJ ŽIVOT MLADÝM**

8000 dětí
A MLADÝCH CHODÍ DO
SALESIÁNSKÝCH STŘEDISEK
A KLUBŮ

2014

otevření Muzea Štěpána kardinála Trochty ve Francově Lhotě

2021

vychází první životopisný román Život v mlýnském kole

2024

50 let od smrti

Na Trochtově poli vyrůstá nová generace

Padesát let po smrti Štěpána Trochty je jen málo lidí, kteří si s jeho jménem spojí něco víc než „biskup“ či „kardinál“. Daleko víc je těch, kterým neříká vůbec nic. Jestli ale za člověka mluví jeho práce, pak Trochta rezonuje v mnoha lidech, aniž by ho znali. Vydal jsem se do míst, kde i dnes zní Trochtovo jméno, abych se na vlastní oči přesvědčil, jestli jeho odkaz stále žije.

Chystám se na pouť z Francovy Lhoty do Teplic. Více nepodobná místa byste v Česku jen těžko hledali. Malá obec na východní hranici Moravy, v zemědělském kraji, s živými tradicemi... Staré lázeňské město na severo-západní hranici Čech, poznamenané odsunem původních obyvatel, v kraji zasaženém těžkým průmyslem... Přesto tyto dva body, na mapě vzdálené 350 km, pojí silná linka – Štěpán Trochta.

Je upršené lednové dopoledne. Přijíždím do Francovy Lhoty. Odbočuji z hlavní cesty. Mířím k bílému stavení s malými okny a vysokou střechou. Štěpánova rodná chalupa. Nedávno prošla kompletní rekonstrukcí. „Vítám vás v Muzeu Štěpána kardinála Trochty,“ zve mě dál slečna průvodkyně Michaela Mačková. Vcházím do těsné místnosti. Obnažené kamenné zdi zakrývají informační tabule. Před sto lety sem chodil Štěpán poklízet domácí zvířata.

Zdraví mě také Alois Tkadlec z Valašské nadace, který kardinála Trochtu pamatuje z jedné z jeho posledních návštěv rodné vsi. Bylo to v roce 1969, když přijel biřmovat. „Biřmování předtím nebylo řadu let, tak nás bylo víc jak 800. Pobiřmoval nás všechny, dal nám políček, abysme sa chovali slušně. No chovali jsme se, dožili jsme až do včilška a postavili jsme mu muzeum,“ směje se pan Tkadlec. Vzpomíná, že o Trochtovi se tady nemluvalo až do pádu totality. Tehdy se na něj začalo vzpomínat. Zasluhu na tom má Ing. Jaroslav Novosad, který o něm vydal několik knih. Místní chtěli svému nejslavnějšímu rodákovi vzdát poctu a zrodila se myšlenka přeměnit jeho rodný dům na muzeum.

V roce 2007 farář Anton Kasan uspořádal sbírku, chodilo se dům od domu, přispěla také obec a MAS Hornolidečska a Trochtovu chalupu koupili. „Do střechy teklo, nepálené cihly se začaly rozpadat. Tady bylo moc práce. Dělalí to převážně učni z Valašských Klobouk pod vedením mistra,“ říká pan Tkadlec. Trvalo to řadu let, rekonstrukci pod sebe vzala Valašská nadace a na celém díle má zásluhu především člen nadace Josef Kliš.

Průvodkyně Miša mě seznamuje s Trochtovým životem. „Na Trochtovi mě oslovuje, že měl cit pro mladé lidi. Přimlouval se, aby mohli v kostele hrát na své nástroje svoje písničky. Zpívám ve schole, hrajeme na různé hudební nástroje a líbí se mi, že nemusíme jen zpívat z kancionálu, ale můžeme do kostela přinést něco svého.“ Skláním se nad vitrinou s Trochtovými osobními předměty – vázanky, zapalovač, dopisy, solideo... Zaujme mě číslo 12791 na kusu látky. „Ano, to je Trochtovo koncentračnické číslo.“ Opouštíme původní chlév a jdeme si prohlédnout zbytek stavení, kde měli Trochtovi světnici a kuchyň.

Srdcem domu je pec, na které maminka vařila Štěpánovi a jeho sourozencům „zemňáky“. Dnes se kolem pece odehrává jedna z částí programu Valašské nadace – Od zrníčka ke chlebičku.

Přichází jedna z organizátorek programu Pavlína Žídková. „Poblíž muzea je políčko Trochtů, kam Štěpán chodil pomáhat mamince pást ovečky. My na to políčko vodíme naše školáky, program děláme pro místní druháky. Pole nám pomáhají připravit staří hospodáři, někdy se podaří, že mají i koníčka. Povypráví, jak se to kdysi dělalo, a děti pole osejí. Potom se na něj chodí dívat, jak roste, mění se, zraje...“ popisuje paní Žídková a pokračuje: „Máme krásné dožínky, krojované, zpívá se, přijde víc lidí. Obilí sečeme lepákem, učíme děti vázat povřísla, snopečky a z nich panáky, tak jak se to dělalo dřív. Před Trochtovým domem potom slavíme mši.“ V průběhu roku program pokračuje – dospělí s dětmi obilí vymlátí v historické mlátičce, pomelou ve mlýně a nakonec upečou chleba v peci u Trochtů, v dnešním muzeu. Do celého programu je zapojeno mnoho místních. Strýčkové, tetičky, kteří si tradiční práce pamatují, předávají dovednosti každý rok další generaci. A že už jich od roku 2003, kdy program začal, bylo.

Ústřední postavou programu Od zrníčka ke chlebíčku je Štěpán Trochta. Děti obilí vypěstují na jeho poli, upečou v jeho domě a hodně se o něm při práci povídá. A tak se z generace na generaci předává vzpomínka na významného rodáka. Program probíhá ve spolupráci s místní základní školou a farností. Je to součást přípravy na první svaté přijímání. Průvodkyně Míša mě vede na Trochtovo pole. Stojím nad tím pruhem obrácené půdy. Co se tady asi Štěpán nadřel? Co ho to naučilo do života? Práce, oběť, láska. A co si z Trochtova pole odnesou místní děti? „Já jsem tím prošla. Moc se mi to líbilo. Vždycky si vzpomenu, jaká je to cesta, než se vyrobí chleba. A silné bylo i to, že hostie u prvního svatého přijímání byly udělané z naší

mouky. Byli jsme na to hrdí. Přípravu jsme měli nejen duchovní, ale udělali jsme i kus fyzické práce. Když jsme při mši svatě zpívali Přinášíme chléb, věděli jsme, že jsme ho opravdu udělali a přinesli my,“ vzpomíná Míša.

Rozloučil jsem se s rodáky z Francovy Lhoty a stoupám nahoru po červené turistické značce přes kopec směrem do Pulčína. Právě tudy chodil Štěpán 22 km na vlak do Vsetína, kterým jezdil na kroměřížské gymnázium. Cestou nad obcí je několik cedulí se zamyšlenými nad životem místních a připomínajícími Trochtův život. Instalovali a sepsali je Jaroslav Novosad a Pavel Blaha a najdete je po celém katastru obce. Na kopci, na hranici lesa, se otáčím. Francova Lhota je schovaná v mlze. Toto bylo místo, kde se Štěpán loučil se svým domovem.

Trochtův dům je Živým domem

Sedím ve vlaku. Dívám se z okna, jak spěchá přes celou Moravu, Čechy, podél Labe až do Teplic. Navštívil někdy toto lázeňské město biskup Štěpán Trochta? Určitě, vždyť to byla jeho diecéze. A co tady po něm zůstalo?

Teplická část Trnovany nemá mezi místními dobré jméno. Dnes by tady Trochta našel „nejchudší mládež“, které se v řeholním slibu zavázal „dát všechny své síly“. Mířím na určenou adresu. Mezi paneláky stojí dvoupodlažní budova. Jedny dveře nesou nápis Potraviny, druhé Salesiánské středisko Štěpána Trochty. Tady jsem správně. Dveře mi otevírá ředitelka střediska mládeže Vendulka Drobná a ředitel komunity salesiánů a pedagog volného času Petr Kalas. V domě je nečekaný klid. „Děti včera dostaly vysvědčení, dnes mají volno a ve středisku není běžný program. Za chvíli ale přijde skupinka dětí na kino,“ vysvětluje Petr. Zve mě na kávu, aby mi řekl, co všechno Trochtovo středisko mladým nabízí.

„Jsme zaměřeni na děti, které jsou na okraji společnosti. Chodí k nám jednak Romové, pak chudé děti ohrožené sociálním vyloučením bez ohledu na etnikum a hodně děti cizinců, kteří se přistěhovali do Teplic za prací,“ vysvětluje ředitelka a Petr ji doplňuje: „Kdysi bylo naše středisko vnímané jako centrum pro Romy. To už není úplně pravda. Chceme být místem, kde se setkávají všechny skupiny, a to se nám daří. Když k nám děti přijdou, vědí, že budou přijaty nehledě na to, kým jsou.“ Středisko jim nabízí především volnočasové aktivity – od tvůrčích přes sportovní až po konverzační, jako je třeba dívčí klub. „Kroužky máme zaměřené hodně nízkoprahově. Děti za ně neplatí velké peníze. Učí se především pravidelnosti, komunikaci, získávají základní návyky..., jsou to spíš takové workshopy,“ vysvětluje Petr. Mezi kroužky je pro děti otevřená volnočasová herna, kde si mohou hrát, nebo se doučovat. Jsou tam s nimi také speciální pedagogky, které jim nabízejí pomoc s jejich trápeními, nebo třeba s logopedickými problémy. Středisko mládeže poskytuje také sociální služby. Pro náctileté to je nízkoprahový klub Luna. Je to především

bezpečné místo, kde mohou smysluplně naplnit volný čas, bavit se, ale také na sobě pracovat. „V nízkoprahu hodně řešíme, co mladí potřebují – povídáme si, píšeme životopisy, hledáme práci, brigády...“ říká Petr. Dalším programem střediska je Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi.

Herna ožívá, jdu se podívat, co se tam děje. Kino skončilo. Představuji se dětem a povídám si s nimi o salesiánech a jejich střediscích mládeže v dalších městech. Kluci některé z nich znají. Jezdí tam na fotbalové turnaje. Loni posbírali hodně trofejí. Že některá z nich postavil Trochta, neví, ale jeho jméno znají, je to pro ně trošku takový Mikuláš – strýček v červeném hábitu. Jednu dobu jezdili salesiáni s mladými ze střediska na fotbal do Litoměřic a cestou se zastavovali na hřbitově u Trochtova hrobu, aby pochopili, že skutečně žil nedaleko jejich domova a něco tady po sobě zanechal – salesiány a jejich dílo.

Litoměřický biskup Štěpán Trochta přivedl salesiány do své diecéze už po válce. V roce 1968 dokonce měli v Teplicích krátce komunitu, ale komunisté ji rozpustili. Salesiáni potom působili v několika blízkých farnostech. Hned v roce 1990 obnovili komunitu v Teplicích, začali spravovat farnost a také pracovat s mládeží. Dnes působí také ve věznicích. Petr Kalas ale přiznává, že Tepličané Trochtu neznají, ani ti kulturně vzdělaní. „Několikrát se mi stalo, že se na úřadech ptali, kde je pan majitel

Trochta, jestli ještě žije,“ směje se Petr. Přesto ale ve městě znají jeho dílo a cení si toho, co v salesiánském středisku dělají pro mladé. Svědčí o tom nebývalá podpora, kterou dostali na stavbu Živého domu. A na ten se teď jdeme podívat.

Kličkujeme mezi panelovými domy. „Trnovany jsou teplický Bronx. Tady seženeš všechno, hlavně drogy,“ říká Petr Kalas. Děti tady vyrůstají v nefunkčních rodinách, nikdo se jim nevěnuje, nepodporuje jejich rozvoj. Většina z nich končí vzdělání základní školou. A z náctiletých se brzy stávají rodiče, kteří jsou ve výchově stejně bezradní, jako byli ti jejich. Neumí dát, co sami nedostali. „Přenáší se to z generace na generaci. Je to nikdy nekončící spirála. A my se snažíme přijít na to, jak ji narušit,“ vysvětluje Petr a odemyká bránu opravené budovy, kterou zatím obklopuje blátivé staveniště. Kolemjdoucí se zastavují a se zájmem si prohlížejí, jak stavba pokročila.

Ruina bývalých jeslí se během čtyř let ve vlastnictví salesiánů proměnila na Živý dům a pod tímto názvem ho už místní dobře znají. Procházíme místnost za místností a snažíme se nezavazet dělníkům, kteří dotahují poslední detaily. Voní to tady novotou. Do moderních a funkčně vybavených prostor se brzy přesune trnovanské středisko mládeže a také komunita salesiánů, která bydlí na faře v centru města. A proč se pustili do takového projektu? „Chtěli jsme mít něco svého, odkud nám nikdo nedá výpověď. Na některých místech salesiáni řeší, jestli skutečně pracují s těmi potřebnými. Tady máme jasno. V Teplicích má salesiánská práce velký význam, protože tady jsou ti potřební, za kterými jsme poslaní. Stavba Živého domu je gesto, že to myslíme vážně,“ říká Petr Kalas.

Končíme prohlídku a ředitelka Vendulka Drobná zve nejen mě, ale všechny příznivce díla Dona Boska a Štěpána Trochty: „Přijedte se podívat na slavnostní otevření 20. června 2024. To náš Živý dům ožije.“ Tady moje pouť z Francovy Lhoty do Teplíc končí. Spěchám na vlak a vracím se domů. Zavírám oči a nechávám před nimi běžet momentky z cesty napříč republikou. Mám pocit, jako bych se na obou místech potkal osobně se Štěpánem Trochtou, protože v každém z těch dobrých lidí jsem našel trochu Trochty.

JAN KVAPIL

Bc. JAN KVAPIL

Novinář a fotograf se zaměřením na historická témata a sociální žurnalistiku. Od roku 2022 je šéfredaktorem Salesiánského magazínu.

Výročí 50 let od smrti Štěpána kardinála Trochty

www.sdb.cz/trochta

6. dubna 2024 • 10 h
Mše sv. v Litoměřicích

Mši svatou bude sloužit biskup Stanislav Příbyl v **katedrále sv. Štěpána**. Po mši bude následovat pobožnost na hřbitově u Trochtova hrobu.

6. dubna 2024
TV Noe

Nabídne **živý přenos** mše svaté z litoměřické katedrály. Následovat bude debata s hosty ve studiu o Štěpánu Trochtovi.

7. dubna 2024
Mše svatá v Turině

Mše sv. za Štěpána Trochtu bude sloužena u salesiánů na **Crocettě**.

7. dubna • 10:30
Mše svatá ve Francově Lhotě

Nedělní mši svatou bude biskup sloužit v **Trochtově rodišti**. Poté jsou všichni zváni do **kulturního domu** k setkání, občerstvení, cimbálové muzice a v 15 hodin na **koncert skupiny Good Work**. Od 13 do 18 hodin bude také **otevřeno Muzeum Štěpána kardinála Trochty**.

13. dubna
**Memoriál kardinála Trochty
ve Francově Lhotě**

V sobotu 13. dubna se uskuteční Memoriál kardinála Trochty – **2. ročník florbalového turnaje** na hřišti základní školy ve Francově Lhotě.

7. dubna
Bohoslužby v Praze-Kobylisích

Tuto neděli si farnost připomene Štěpána Trochtu při **všech bohoslužbách**.

25. května
Přednáška v Praze-Kobylisích

Na **Den Salesiánského centra** se chystá přednáška **Jaroslava Šebka** o Štěpánu Trochtovi.

16. června • 9:30
Ostrava

V neděli na **Den ostravského Boska** si zde připomenou Trochtovo výročí. A **8. prosince** budou děkovat za **90 let od otevření salesiánského domu v Ostravě**.

od 6. dubna
Podcast Trocha Trochty

Výběr z **audiozáznamů** vzpomínek Štěpána Trochty a jeho blízkých bude vycházet na Spotify pod názvem **Trocha Trochty**.

7. dubna • 9:30
Zahájení putovní výstavy v Ostravě

V ostravském salesiánském domě bude zahájena putovní výstava **Štěpán Trochta** – mučedník dvou totalitních režimů a zůstane zde **do 10. června**. Dále bude výstava k vidění **od září do října v salesiánském domě v Praze-Kobylisích**.

Kardinální lušťovka

„Správně bych měl po primici dostat nějakou dovolenou, kterou bych si zasloužil. Jenomže pan inspektor mě sice doprovodil na primici, ale když odjížděl, řekl: **„No, můžeš tady zůstat do středy, ale ve středu bych byl rád, kdybys (1. díl tajenky), poněvaď ve čtvrtek musíš začít(2. díl tajenky).“**

POMŮCKA: EA, ORA, RAISA	ANGLICKÁ JEDNOTKA HMOTNOSTI	SMĚR SLOVEN.		BLÍZKÝ PROSTOR	ZÁKUSEK		SVĚTELNÉ SIGNALIZAČ. ZAŘÍZENÍ ZKR.	INICIÁLY ZÁVODNÍKA ENGEHO	2. TAJENKA	KOZÁCKÝ NÁČELNÍK	JEMNÁ ROURKA ZAVÁDĚNÁ DO TĚLA
INICIÁLY HUDEBNÍKA SANTANY			PŘEDLOŽKA			SMAŽENÝ PLÁTEK MASA					
NÁZEV ŘÍMSKÝCH 1000			INIC. HERCE EFFY 1. TAJENKA			6. TŘÍDA GYMNAZIA INIC. HERCE KOHOUTA					
VRTACÍ NÁSTROJ								ČAROVÝ KÓD ZKR. REK TROJSKÉ VÁLKY			
TREMOLO								VOJENSKÉ PRODEJNY RÁMOVÁ PÍLA			
	NÁRODNÍ TECHNICKÉ MUZEUM ZKR.	ČES. HEREC JIRÍ ??? HODINA ITALSKY				POST. Z PRODAN. NEVĚS. VÍTĚZSTVÍ V BOXU					
FÁZE MĚSÍCE				TKANÁ LÁTKA LUČNÍ KVĚTINA							
BARVA V KARTÁCH					TÁTA BODY PŘÍMO Z PODÁNÍ					JAMAJSKÝ HUDEBNÍ STYL	ARMÁDNÍ TĚLOVÝCHOVNÝ KLUB ZKR.
ZLOČINECKÁ ORGANIZACE						JM. ŽENY GORBAČOVA PRŮZKUMOVÁ AKCE					
	ADVERBIUM ZKR.	PLEMENO JÍŠKA						ŠUMIVÉ VÍNO ROZPOUŠTĚTI TEPLEM			
UCHAZEČ O POLITICKÝ AZYL								POTOM TITUL DOKTORA ZKR.			
DÍVČÍ JMÉNO					ODB. VYSPĚLÝ ČLOVĚK VĚDECKÝ POSTUP					ZÁKLOPKA	ALENA DOMÁCKY
VOJENSKÉ STAVBY TRENČÍN				MĚŘÍCÍ 100 CM CESTOVNÍ KANCELÁŘ							
	NOŘITI DO VODY UNYLE								SLONÍ ZUB INDIÁN		
NAPODOBE-NINA								ŽENSKÉ JMÉNO INIC. HERCE RAŠILOVA			
SYSTÉM SEBE-OBRAŇY						SMĚŘOVAT INICIÁLY HERCEKY RYANOVÉ					UKAZOVACÍ ZÁJMENO
INICIÁLY ZPĚVÁKA KERNDLA			ZBAVIT LEDU								
SUMERSKÝ BŮH			LEDVOVÝ KOTEL				ČÁST HLAVY				

Vzpomínka Štěpána Trochty na primici ve Francově Lhotě a první úkol od provinciála Ignáce Stuchlého svědčí o tom, že novokněz nelenil a hned se dal do práce. Neleněte ani vy, vyluštěte tajenku a pošlete ji na e-mail redacke@sdb.cz do 1. července 2024 s krátkým vzkazem k Trochtovu výročí. Tři vylosovaní výherci obdrží knižní cenu.

MUZEUM

MUZEUM ŠTĚPÁNA KARDINÁLA TROCHTY

FRANCOVA LHOTA 56

OTEVÍRACÍ DOBA

květen–září (pouze víkendy a státní svátky)

sobota 10:00–12:00, 13:00–17:00

neděle 12:00–18:00

Po předchozím objednání je možnost otevřít muzeum i mimo provozní dobu na t.: **737 620 521**.

Trochtovi krajané opravili jeho **rodný dům** a v roce **2015** v něm otevřeli muzeum k počtě svého rodáka. Stálá expozice seznamuje s životem Štěpána Trochty podle jeho biskupského hesla *Práce – oběť – láska*. Součástí výstavy jsou také jeho osobní věci.

muzeumstepanatrochty